חמדת ימים HEMDAT YAMIM
נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל
פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ וירא תשפ"ז

ההוכחה השלטונית של "בני השרים והשופטים"

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

נַעֲשֶׂה אֱלֹהִים! כך היה כינויו של אברהם בידי עפרון ואנשי חברון (בראשית כג, ו).
עסקנו בכינוי זה בדברינו לפרשת לך לך תשפ"ז והוכחנו כי נַעֲשֶׂה פירושו מלך.
לביטוי **אֱלֹהִים** שלש משמעויות: א. בקודש. ב. השליט. ג. השופט.
אברהם, שהיה מנהיגם של עשרות אלפים, הוכר על ידי אנשי חברון כמלך (נזכיר כי עד ימי יהושע היו בארץ כנען עשרות מלכים, לרובם פחות תומכים-אזרחים-נתינים מאשר לאברהם).
רש"י בעקבות התרגום, גם בסוף פרשת בראשית, מסביר את הביטוי: **"בני השרים והשופטים".**
(ו, ב; עיינו גם בתרגום וברש"י ובחזקוני לשמות ז, א).
הבנה זו מטילה צל על מאורעות רבים המוזכרים בספר בראשית ועל הבנת חייהם ומעמדם של האבות.
ביריעה קצרה זו נתרכז בחייהם של אברהם אבינו ושרה אמנו, ונציין מקרים נוספים בספר בראשית הקשורים לתופעה מכוערת וקשה זו.
ראשית הקדמה. אחת מהנחות היסוד בהיסטוריה האנושית הייתה כי המנהיג – המלך מוכיח את שלטונו, על ידי לקיחת נשים ללא רשותן. ובמקומות מושחתים יותר, נלקחו גם נשים נשואות. (לכן, בעקבות כל ניצחון במלחמה, נלקחה אשתו של המפסיד להרמונו של המנצח). כך נהגו בני האלהים, כך נהגו נמרוד-אמרפל המכונה (פעמיים) גִּבּוֹר צַיִד (בראשית י, ט), ובעקבותיו גם עשיו. התורה משווה ביניהם ומכנה גם את עשיו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד (שם כה, כז).
המדרש הבין זאת והסיק "כך עשיו כל ארבעים שנה צד נשי אנשים ומענה אותם" (בראשית רבה (וילנא) פרשה סה סימן א. לפי המדרש, גם ישמעאל, שראה עצמו כיורשו של המלך אברהם, חיקה את נמרוד והיווה סמל לעשיו בן אחיו, עיינו שם במדרש).
נציע כחומר למחשבה, שגם חם הארור עשה מה שעשה לאביו כהכרזה: אני הוא מלכו של עולם אחרי המבול. ואכמ"ל.
בדרך זו ניתן להבין גם את התנהגותם של פרעה בפרשת לך לך ושל אבימלך בפרשתנו (אומנם הם לא לקחו את מי שהייתה אשת איש). כשאברהם ואנשיו ירדו מצריימה, פרעה הכריז אני המלך שלכם, ולכן אני בוחר את מי מכן אני מכניס להרמוני, וכך נהג גם אבימלך.
בסייעתא דשמיא, כמאמר הכתוב: "וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי וּמִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ" (דבהי"א טז, כ-כב), פרעה הכיר באברהם כמנהיג שיש לנהוג באנשיו בכבוד, וכך גם אבימלך. לכן, הם לא גבו מיסים מאברהם שהיו לו קשרים עם בורא עולם, ואפילו שילמו לו פיצויים.
נראה שזהו גם המסר של המדרש הבא: "וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב: וּלְשָׂרָה אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם..." (שם כ, טו-טז) "אמר ר' אחא נטל לבוש **מלכות** והלבישה ועשאה מטרונה". גם בשמותיהם מצוי רמז לכך שהם מלך ומלכה: אברהם הוא אב-רם ומעמדו עליון, וכך גם אשתו נסיכה-שרה. זו הסיבה שמשאם ומתנם של האבות הוא רק עם מלכים.
בדור אחד מאוחר יותר, יצחק חשש שהמלך הפלשתי - אבימלך (כנראה בנו או נכדו של אבימלך מימי אברהם) "ינהג" כמנהג אבותיו ברבקה, כמובא בפרשת תולדות (שם כו, ו-ז).
על פרשת וישב מובא מדרש, שכשם שאברהם בכניסתו למצרים החביא את שרה בתיבה, כך גם יעקב החביא את דינה, כדי שעשיו הרשע, שראה עצמו כיורשו ובנו בכורו של יצחק, לא יוכיח את שלטונו על ידי לקיחתה (עיינו בראשית רבה (וילנא) פרשה עו סימן ט). לצערנו, בסופו של דבר, שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ, ביטא את שלטונו ומעמדו על ידי לקיחתה של דינה בדרך פסולה זו (שם, לד ב ובמדרש שם).
להוותנו ולצערנו, תופעה מכוערת זו נמשכה דורות רבים (עיינו בתחילת מסכת כתובות בנושא גזירת ההגמון) ומבחינות מסוימות מתרחשת גם בדורנו.

נשאף ונעשה ככל יכולתנו להקים במדינת ישראל חברה מתוקנת, גם מבחינה חשובה זו, ונשבח כל פעולה ותקנה שמשמעותה איסור על ניצול יחסי מרות.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לעילוי נשמת

הרב **משה מרדכי ארנרייך** א' בניסן תשפ"ה

לע"נ **הנופלים במערכה להגנת המולדת** הי"ד

הרב ד"ר **ג'רי האכבום** י"ח באדר ב' תשפ"ב
פרופ' **ישראל ושלומית אהרוני** י"ד בכסלו תשפ"ג / ט' בחשון תשפ"ו
מר **משה וסרצוג** כ' בתשרי תשפ"א
הרב **יהושע רוזן** ט"ו באדר א' תשפ"ב
הרב **ישראל רוזן** י"ג בחשון תשע"ח
הרב **שלמה מרזל** י' באייר תשע"א

מר **שמואל** וגב' **אסתר שמש** י"ז בסיון / כ' באב
הרב **נפתלי צבי יהודה בר אילן** מנחם אב תשפ"ד
הרב **ראובן וחיה לאה אברמן** ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב
ר' **שמואל** וגב' **רבקה ברנדמן** ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א

הרב **אשר** וגב' **סוזן וסרטיל** ט' בכסלו / ט"ז אלול
ר' **מאיר** וגב' **שרה ברכפלד** (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)
הרב **שמואל כהן** שבט תשפ"א
מר **יצחק** וגב' **נעמי טרשנסקי** כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד
הרב **יוסף מרדכי שמחה שטרן** כ"א באדר א' תשע"ד

ר' **אליהו כרמל** וגב' **מלכה טויבע כרמל** ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט
ר' **אברהם** ומרת **גיטה קליין** י"ח באייר / ד' באב
מר **זליג** וגב' **שרה ונגרובסקי** כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד
דוד צבי טרשנסקי בן יצחק ונעמי ז"ל נלב"ע כ"ח באייר

גב' **ג'ולי קושיצקי** י"ט באדר ב' תשפ"ב
גב' **מירה קושיצקי** כ"ב בסיון תשפ"ג
גב' **בלהה מרמרוש** א' באב
הרב **יעקב (ג'רי) פרנקל** ט' בטבת תשפ"ב
מר **אלישע בן רבקה** וגב' **שושנה בת שרה**
תמר ליכטנשטט כ"ז בחשון תשס"ז

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah
רח' ברוריה 2, ירושלים 9318405 2 Bruriya St., Jerusalem
טל: 02-5371485 Tel: WWW.ERETZHEMDAH.ORG
info@eretzhemdah.org

בְּצַל חֶמְדָּה

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

לע"נ מורנו הרב ארנרייך זצ"ל, ממנו למדנו להרגיש את הסברא ולהתרגש מהבנת התורה

פתיחה לדיני כלים שאינם בני יומם

התורה מדריכה מה לעשות עם בהמה שנשחטה שלא כדין: "לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי" (דברים יד כא). בגמרא עבודה זרה (דף סז ע"ב) מסיקים מהפסוק דבר מעניין: הבהמה נקראת "נבלה" רק כל עוד הגר או הגוי עשויים לאכול אותה. אם הנבלה איננה ראויה למאכל, היא כבר איננה מוגדרת הלכתית כנבלה. היא כבר אינה נחשבת אסורה לאכילה.
מתי נכון לומר שהבהמה אינה ראויה לאכילה? לכאורה הכוונה היא שכאשר סביר שהבהמה אינה ראויה לאכילה של הגר המוכן לקבל את הבהמה בחינם (כמובן שהכוונה היא לגר תושב, שאינו מחויב בעצמו באיסור אכילת בהמה שנשחטה שלא כדין)אז היא כבר אינה אסורה מדין נבלה.
חלקו תנאים (שם) בגדר הדבר: לפי רבי מאיר הדבר נכון רק אם מעת שהנבלה לא הייתה ראויה לאכילה. אם הבהמה הייתה ראויה לאכילה, והלכה והתעפשה, האיסור אינו סר ממנה. רבי שמעון חולק ואומר שמרגע שהאיסור אינו ראוי למסירה לגר, הוא מאבד את איסורו.
מדוע מגביל רבי מאיר את האיסור? רבי מאיר אומר שאנו רואים שמאכל שבתחילתו היה טעים, ונעשה פחות טעים, נשאר אסור. הא כיצד? התורה (במדבר לא) מספרת שעם ישראל נקמו את נקמתם מן המדינים, קבלו את רכושם, והכשירו את הכלים שקבלו מהם. לכאורה בין הזמן בו הכלים היו בשימוש ועד שעם ישראל כבשו אותם וחילקו את הכלים עברו מספר ימים. האוכל הבלוע בכלים איבד את איכותו. ואעפ"כ התורה מצווה להכשיר את הכלים. מכאן מוכיח רבי מאיר שגם אם האיסור איבד את טעמו הטוב, הוא עדיין עומד באיסורו. הגמרא אומרת שרבי שמעון מסכים שאכן מצד הדין אין צורך להכשיר כלים אם הטעם הבלוע בהם אינו בן יומו, ולכן הראיה אינה מוכיחה נגד שיטתו.
לכאורה יש כאן קפיצה: התחלנו את הדיון במאכלים שאינם ראויים לאכילה. עברנו לכלים שאינם בני יומם. הטעם שבכלים שאינם בני יומם אינו הורס את טעם התבשיל, הוא פשוט אינו משפר אותו. לכאורה רבי שמעון היה צריך לענות תשובה הרבה יותר פשוטה: כוונתי ללמוד שמאכל שהתעפש אינו מאכל, וממילא אינו אסור. אך הטעם הבלוע בכלים אינו מעופש, אלא רק אינו משופר!
הרשב"א (בתורת הבית) אומר שאכן יש שני דינים נפרדים: יש את דין נבלה, האסורה מצד עצמה. איסור זה אינו סר כל עוד האוכל ראוי לאכילה. לעומת זאת יש את הטעם הבלוע. למדנו בעבר שיש חידוש בכך שמתייחסים לטעם כאיסור עצמו. הרשב"א מתייחס לטעם כמושג מופשט (כאשר הגמרא אומרת שאם יש כזית טעם בתבשיל, הרשב"א מבאר שהכוונה היא "יש טעם גדול כאילו נמחה בו כזית"). 'טעם' בשיטת הרשב"א הוא השפעה, לא חומר. אם כך, מובן הוא שיהיה הבדל בין המאכל עצמו, האסור כל עוד ניתן לקרוא לו 'מאכל', ובין הטעם, האוסר רק כל עוד השפעתו חיובית.
כמובן שאם יש כמות משמעותית של איסור בתבשיל, כבר לא נוכל להתייחס לכמות המאכל הזה כטעם. הרשב"א מתלבט היכן עובר הגבול, ומכריע שכל עוד רוב התבשיל הוא מאכלים אחרים, מאכל אסור שאינו משפר את טעם רוב התבשיל אינו אוסר אותו.

הרא"ה (בדק הבית) חולק על ההנחה שהאוכל הבלוע אינו פגום לגמרי. הוא אומר שהאוכל הבלוע בכלים פגום לחלוטין ואינו ראוי לאכילה כלל.
הבנה זו פותרת את הבעיה בסוגיה, אך עלינו להבין: האם המשמעות היא שגם אם איסור הנותן טעם לפגם מתערב במאכל הוא יאסור אותו כל עוד הוא ראוי לאכילה מינימלית?
הרא"ה מזכיר לנו שהוא סבור שטעם כעיקר אסור מדרבנן בלבד. אם כך, בעצם יש דין דאורייתא של נתינת טעם לפגם, התקף רק במידה והטעם פגום לחלוטין; ויש דין דרבנן, שטעם כעיקר אוסר, ומכיוון שדין זה הוא דרבנן, הוא תקף רק אם הטעם משפיע השפעה חיובית על המאכל.

אף הר"ן מתייחס לקושיה זו, והוא מגדיר בצורה שונה. הר"ן מסכים עם הרשב"א שיש להבחין בין גוף האיסור ובין הטעם. אך כאן נכנס הר"ן להגדרה של המושג 'טעם כעיקר'. נראה ביסודו של דבר שהר"ן מסכים עם הרשב"א ש'טעם' הוא השפעה (הר"ן הוא מתלמידי תלמידי הרשב"א, כך שהנחת מוצא זו אינה מפתיעה). הר"ן מבין שהיה מקום לומר שאסור האיסור, בלבד, אך אין חובה הלכתית להתייחס להשפעה של האיסור על התבשיל. כאשר התורה אוסרת גם את ה'טעם', משמעות הדבר היא שאסור גם ליהנות מהשפעתו על התבשיל. בעוד הרשב"א ממקד את ההנאה הזאת בטעם, flavor, העובר מהאיסור לתבשיל. הר"ן כולל בכך כל הנאה.
אם כך, אם האיסור אינו מוסיף טעם חיובי לתבשיל, אין סיבה להתייחס אליו. אכן זהו דין נפרד מהדין של 'לגר', אך הוא מבוסס על ההבנה בדין טעם כעיקר.
אך אם האיסור תלוי בהנאה, הר"ן לוקח צעד נוסף: נניח שהאיסור אינו משפר את התבשיל. אך ערבוב האיסור בתבשיל מגדיל את הכמות שלו. אמנם התבשיל לא הרוויח טעם נוסף, אך הוא הרוויח חומר נוסף: עכשיו הוא יכול להאכיל פה נוסף בבית. הר"ן אומר שגם זה נקרא הנאה. יש למדוד את היחס בין הוספת הכמות והוספת האיכות: אם האיסור משפר את אחד מהם מספיק בכדי שישתלם להוסיף אותו (גם אם הוא מעט פוגע בשני) – זה נקרא הנאה, ולכן האיסור יאסור את ההיתר.
כמובן שהרשב"א לא העלה את הרעיון הזה על דעתו: לפי הרשב"א הדיון הוא על ה'טעם' בלבד, לא על הנאה מהכמות.

בהגהת אשרי (עבודה זרה ה ט) אומר שאם המאכל האסור אינו נותן טעם לפגם או לשבח – אסור.
לפי הר"ן לכאורה ניתן לבאר שהכוונה היא שהאיסור לא השפיע על טעם התבשיל, אך הוסיף לו כמותית, והנאה זו אסורה. אם נרצה לטעון שגם הרשב"א מקבל את הדברים, לכאורה עלינו לבאר שהנחת המוצא היא שהאיסור נותר באיסורו עד שיפגע בתבשיל. אך כפי שניכר, לשיטתו מעט יותר קשה לבאר כך.
השולחן ערוך (יורה דעה סימן קג סעיף ב) מנסח: "אפילו פוגם קצת – אינו אוסר תערובתו".
הש"ך (שם ס"ק ב) מצטט את דברי ההגהת אשרי, ומביא לכך שתי ראיות: א. בירושלמי כתוב שלא לשבח ולא לפגם – אסור. ב. גיד הנשה הוא חסר טעם, ואעפ"כ יש צורך לבטלו בששים. מדוע? כנראה שגם אם לא מזהים טעם, האיסור אוסר את התבשיל.
ביחס לראיה מהירושלמי, הפלתי אומר שלא מוכח שלא מדובר שם במצב בו אין רוב היתר. במקרה זה גם הרשב"א יסכים שנוכחות האיסור לא תהפוך למותרת רק בשל כך שהוא חסר טעם.
ביחס לגיד הנשה יש מקום לדון. הפרי מגדים מפנה לראשונים רבים האומרים שאכן ביטולו של גיד הנשה הוא דין דרבנן, ולא דאורייתא. כלומר, מכיוון שהתורה בחרה לאסור מאכל שאינו נותן טעם, חז"ל גזרו להתייחס אליו כאילו הוא נותן טעם. אך מוכח מראשונים אלה שמבחינה עקרונית איסור חסר טעם אכן אינו אוסר את התערובת שהוא מתערב בה.

אך הפרי חדש אומר שגם לפי הראשונים המחייבים לשער את הגיר בששים מדאורייתא אין ראיה. הגיד מטבעו חסר טעם, והתורה אסרה אותו. זהו ה"טעם" שאסרה התורה. אך מאכל אחר שאיבד את טעמו הפסיק להשפיע את "טעמו" על התבשיל, ולכן אין סיבה לאסרו.

לכן הפרי חדש מסביר אחרת את הירושלמי ואת דברי ההגהת אשרי:

הנחת המוצא שלנו הייתה ש'טעם כעיקר' משמעו שאסור ליהנות מהאיסור. לפי הר"ן גם בכמות, ולפי הרשב"א – לכל הפחות מבחינת הטעם. אך נניח שלפנינו שני תבשילים. לצורך הדיון, לאחד הוסיפו תבלין של איסור, ולשני לא. הטועמים מסוגלים לזהות לאיזה תבשיל הוסיפו תבלין ולאיזה לא. אך אם נשאל אותם איזה מאכל טעים יותר, לא תהיה להם תשובה ברורה: שניהם בסדר גמור, אולי שניהם טעימים. אך אי אפשר לומר שהאיכות של האחד עולה על איכות השני. במקרה זה, לא "נהנים" מהאיסור, מפני שהוא לא הוסיף איכות חיובית למאכל. אך אי אפשר לומר שהמאכל לא הושפע מהאיסור. כאן יש מקום להתלבט אם המאכל ייאסר.

על כך נאמר בירושלמי שאמנם אין כאן השבחה של הטעם, אך גם אין גריעה של הטעם, ולכן האיסור יאסור את התבשיל.

אך אם האיסור באמת אינו מוסיף טעם לתבשיל, דינו ככלי שאינו בן יומו, האינו אוסר את המאכל שהתבשל בו.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב **ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org**

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:

החייל, איתמר חיים בן ציפי ציפורה

שמואל בן ברוריה | ניר רפאל בן רחל ברכה | חנה בת אוריה | טל שאול בן יפה | ישי בן תמר שפרה

פנינה בת הדסה | ישי בן מרים | הילל בן תמר שפרה | מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה | דוד בן רחל

מאירה בת אסתר | הילה צפנת בת שרה טובה | עודד בן חיה | נעם בן שלומית | משה בן רחל | חווה רָאנְלָה בת פָּיילָא

שלמה בן שולמית | ר' יצחק בן בריינדל גיטה | מינדה לאה בת ליפשה | משה בן אסתר חיה | רבקה בת שרה בלה

יוסף בן רות | שלמה בן ביילא | חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה | רות צפורה בת חנה | יצחק בן רינה

שו"ת בְּמַרְאֵה הַבָּזָק

פראג, צ'כיה
Prague, Czech Republic

(מתוך ח"ד)
אייר, ה'תשנ"ו

גבינת קוטג' אם כלולה בגזרת גבינות עכו"ם

שאלה

האם היתרו של ה"אגרות משה" בענין גבינות קוטג' הוא גם בגבינות הקוטג' שלנו, או אפילו בגבינה קשה יותר? מה הכלל הקובע?

תשובה

ביחס לגבינות המיוצרות על-ידי גוים אנו מבחינים בין שני סוגים עיקריים:

א. גבינות שלצורך ייצורן יש צורך ב"רנט" (מעמיד);

ב. גבינות שלצורך ייצורן אין צורך ב"רנט" (מעמיד).

ביחס לסוג הראשון, תמיד תהיה לנו בעיה של "גבינת עכו"ם", גם אם ישתמשו בחלב כשר ורנט כשר, גזירה משום המעמידין בדבר איסור[1], והדרך היחידה לצאת מידי הגזירה הוא שיהיה משגיח יהודי מתחילת הייצור ועד סופו.

ביחס לסוג השני לא קיימת הגזירה, שהרי כלל אינו זקוק למעמיד[2]. אך עדיין יש לחוש בכל הגבינות משום צחצוחי-חלב - שמא היצרן עירבב בהן חלב טמא[3] שאז אנו רואים את הלחלוחית שנשארה בגבינה כחלב עכו"ם, שאסור. אך למי שמקל ב"חלב הקאמפיניס"[4], אין סיבה לאסור מדין צחצוחי-חלב, כי הרי הלחלוחית שנראית היא חלב שמותר.

לסיכום: כל הגבינות שאין צורך במעמיד בתהליך ייצורן, יהיו מותרות למי שמקל ב"חלב הקאמפיניס", כולל גבינת קוטג' וקרים טשיז[5].

---

[1] ע"ז דף לה ע"א.

[2] ומחדש ב"אגרות משה" (חיו"ד ח"ב סי' מח) שגם אם יתנו רנט בגבינות כאלה בכדי למהר את תהליך הייצור, מכיוון שסוג זה של גבינה לא מחייב מתן רנט, היצרן נותנו רק משום שנח לו שהגבינה תתגבן יותר מהר, אבל אין לגבינה תועלת ב"רנט", אינו נחשב למעמיד.

[3] רש"י (ד"ה לפי שא"א לגבינה). ועיין ב"אגרות משה" (יו"ד ח"א סי' מט) בביאור דברי רש"י.

[4] היתר שה"אגרות משה" ביסס בארוכה (יו"ד ח"א סי' מז, מח, מט), ועיקרו - שחברות ידועות הנתונות לפיקוח ממשלתי וחוששות לעצמן, לא יחרגו ממה שכתוב בתכולת המוצר.

[5] "אגרות משה" (יו"ד ח"א סי' נ וח"ב סי' מח).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת לכרכים ד-ט:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

מגיד

צפנת שמואל
מלכות דוד
הרב יוסף כרמל

ארץ חמדה

"דִּבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים"
(דברי הימים א' כט, כט)

ספר שמואל על שני חלקיו המכונים בידי המדפיסים כשמואל א' ושמואל ב', עוסק כמעט כולו בדברי דוד, הָרִאשֹׁנִים – קודם שמלך, וְהָאַחֲרֹנִים – כמלך.
עיון מעמיק בספר מגלה את מטרתו הראשית: ייסוד מדינה יהודית-ישראלית מאוחדת ועצמאית. הצלחה במשימה זו תאפשר גם את מציאת "הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ד' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָּׁמָּה" (דברים יב, ה). מקום מיוחד זה, המחבר בין שמיים וארץ, הוא ירושלים, שבתוכה הר הבית ושם יבנה המקדש. כל חייו של דוד הוקדשו למשימות אלו.
הספר בנוי על ביאור הפסוקים בספר שמואל ב' – 'דִּבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָאַחֲרֹנִים' כך יתבארו גם דִּבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים, המאורעות המרכזיים שדוד התמודד עמם קודם שמלך בפועל. הביאור יעסוק גם בפרקי תהילים ובדברי הימים א' וב'.

"עיינתי בספרכם הנפלא "צפנת שמואל" ומצאתיו מלא וגדוש בהסברים מקוריים על פרשיות מרכזיות בספר שמואל, ספר היסוד של המלוכה בישראל. סללתם כאן דרך ללימוד תנ"ך, מתוך יראת שמים ויראת כבוד לקדמונינו. ועם זאת מרובים החידושים המקוריים והיפים, פירושיכם המקוריים מצטיינים בחדשנותם ועם זאת הם מתבססים על הכתובים ונאמנים לרוחם של כתבי הקודש".
הרב יעקב אריאל, רב העיר (לשעבר) **רמת גן**

הרב יוסף ג' כרמל, תלמידו של הרב שאול ישראלי זצ"ל.
אב בית דין ברשת בתי הדין לממונות "ארץ חמדה – גזית".
עומד בראש מכון "ארץ חמדה" להכשרת גדולי תורה, דיינים, רבני ערים וראשי ישיבות.

ספריו הקודמים:
'צפנת אליהו', על ביאור הגר"א לשו"ע חושן משפט.
'צפנת ישעיהו', מעוזיה עד אחז.
הרב כרמל גם מחבר שותף בשו"ת 'במראה הבזק' (על ארבעת חלקי השו"ע, עשרה חלקים).

מחיר לסט (3 כרכים)
160 ₪
משלוח בישראל – 50 ₪
לינק לרכישה
ניתן לאסוף גם ב'ארץ חמדה'

ארץ חמדה
ע"ר 580120780
רח' ברוריה 2, ירושלים
טל': 972-2-5371485 **Tel:**
info@eretzhemdah.org
www.eretzhemdah.org
Eretz Hemdah
2 Brurya St., Jerusalem